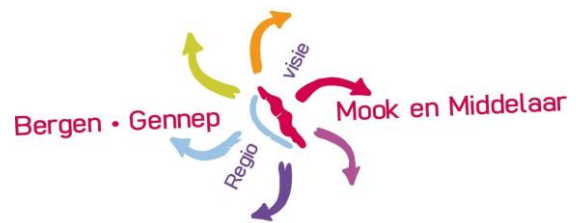

Regiovisie BGMM

Uitvoeringsprogramma 2019

Top van Limburg

Vastgesteld op 6-12-2018 in de Stuurgroep Regiovisie BGMM

Inleiding

Gebiedsprogramma Top van Limburg

In vervolg op het Gebiedsprogramma voor de Top van Limburg (2018) is dit *Uitvoeringsprogramma 2019* ontwikkeld. Het Gebiedsprogramma toont de kwaliteiten van de regio Bergen, Gennep en Mook en Middelaar en laat zien hoe instanties, ondernemers en burgers de aanwezige kansen kunnen benutten.

Uitvoeringsprogramma 2019

Het motto van de drie gemeenten is uitvoering met slagkracht, waarbij rekening gehouden wordt met draagvlak en draagkracht. In dit Uitvoeringsprogramma zijn vier projectlijnen uitgewerkt met concrete projectvoorstellen voor het jaar 2019. De vier projectlijnen zijn: Natuur en Landschap, Infrastructuur, Cultuurhistorie en Ondernemerschap. Voor iedere projectlijn wordt het doel, de bestaande situatie, de te ondernemen acties, de financiën, de planning, de betrokken partijen en de gemeenschappelijke deler beschreven.

1. Natuur en landschap

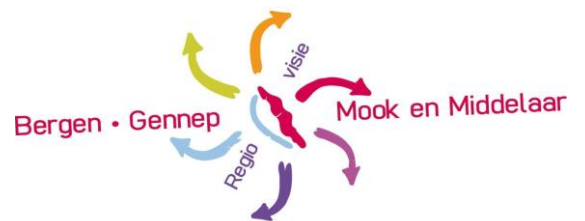
Projectlijn 1: Natuur en landschap	
Doel	<p>De Maasheggen is een eeuwenoud heggenlandschap, gevormd door een eeuwenlang samenspel tussen de krachten van de natuur, de rivier en de inzet van mensen. Een gebied waar economie, landschap, landbouw, natuur, recreatie, ecologie en ondernemerschap hand in hand gaan en dat zijn gelijke op de wereld niet kent. Het Maasheggen gebied strekt zich aan de Brabantse kant uit van Vierlingsbeek tot het gebied westelijk van de Kraaijbergse Plassen. Aan de Limburgse kant gaat het over de uiterwaarden in de gemeenten Mook & Middelaar, Gennep en Bergen. Het verhaal van De Maasheggen laat zich lezen in het landschap en is nog lang niet klaar.</p> <p>De Noordelijke Maasvallei met in het bijzonder de Maasheggen is een uniek en prachtig gebied met een uitgebreide historie. De Maasheggen vormen een waardevol cultuurlandschap en een keten van natuurgebieden. Karakteristiek voor de Maasheggen is dat het landschap is verdeeld in een groot aantal kleine landbouwpercelen die van elkaar zijn gescheiden door meidoorn- en sleedoornheggen.</p> <p>De Maasheggen zijn ondanks hun rijke geschiedenis geen gestold landschap: er wordt gewerkt, gewoond en gerecreëerd. Het gebied is het toneel van allerlei ontwikkelingen, zoals de reconstructie van het landelijk gebied, nieuwe mogelijkheden voor wonen en werken, natuurontwikkeling, duurzame landbouw en ruimte voor de rivier.</p> <p>Aan de oostzijde van de Maas zijn in de afgelopen decennia veel heggen verdwenen. Gesproken zou zelfs kunnen worden van een ‘kaalslag’ wanneer de Limburgse Maasheggen worden vergeleken met de Brabantse Maasheggen. Bergen, Gennep en Mook & Middelaar hebben gezamenlijk de ambitie uitgesproken om het Maasheggenlandschap niet verloren te laten gaan. Wij willen ons inzetten voor herstel, ontwikkeling en behoud van de Maasheggen.</p> <p>Al in 2005 is deze ambitie uitgewerkt in de gebiedsvisie ‘Ruimte voor herinnering in de noordelijke Maasvallei’ (2005) dat nog altijd een sterke basis vormt. In 2013 hebben Bergen, Gennep en Mook & Middelaar het masterplan Mooi Maasdal opgeleverd. De integrale gebiedsontwikkeling Maasdal vormt één van de vier programmalijnen in de uitvoeringsagenda van de Regiovisie Bergen, Gennep en Mook & Middelaar. De reikwijdte strekt zich uit van hoogwaterveiligheid en landbouw tot recreatie en toerisme, zorg en wonen. Het herstel en duurzaam beheer van de Maasheggen krijgt zowel in Mooi Maasdal als de Regiovisie BGMM een hoge prioriteit.</p>
Wat ligt er al	<p>De gemeente Mook & Middelaar heeft reeds de eerste stappen gezet door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap een visie, genaamd <i>Gehecht aan heggen</i>, te laten opstellen voor herstel, ontwikkeling en duurzaam beheer van de Maasheggen binnen haar gemeentegrenzen. De uitdaging is om dit breder te trekken in gezamenlijkheid tussen de drie betrokken gemeenten.</p> <p>Voor de ontwikkeling van de Noordelijke Maasvallei aan de Brabantse zijde is een integraal uitvoeringsprogramma opgesteld. In dit uitvoeringsprogramma is het vanuit de cultuurhistorische, ecologische en</p>

	recreatieve waarden ontwikkelen van de Maasheggen als een aaneengesloten natuurgebied met UNESCO biosfeerstatus een hoofddoelstelling. Deze ambitie geldt ook voor de Limburgse zijde. De uitdaging is om deze ambitie door te vertalen naar een haalbaar en gedragen ontwikkelplan voor de Limburgse Maasheggen.
Wat moet er nog gebeuren	<p>In samenwerking met de betrokken partijen een integraal, gebiedsgericht, gedragen, vernieuwend en uitvoerbaar ontwikkelplan opstellen voor de ontwikkeling en duurzaam beheer van de Maasheggen, waarbij het plan voorziet in visie, inrichtingsconcept, aanpak en samenwerkingsorganisatie als basis voor projectmatige uitvoering. Daarbij gelden de volgende randvoorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De uitwerking moet voorzien in een integrale benadering met aandacht voor toeristisch-recreatieve potenties en financieringsopties; - De geldende beleidsregels en -kaders waaronder Ruimte voor de Rivier en Mooi Maasdal zijn kaderstellend; - De opgestelde visie Maasheggen voor Mook & Middelaar wordt benut; - Het plan voor de Maasheggen moet potentie hebben voor (toekomstige) deelname van het Limburgse Maasheggenlandschap aan het UNESCO Man and the Biosphere Programma; - Afstemming en samenwerking met de drie betrokken gemeenten, provincie Limburg en de terreinbeherende organisaties (tbo's) is de basis voor het plan; - Inzicht geven in de condities voor het succesvol uitvoeren van het plan door betrokken stakeholders.
Financiën	<p>Vooreerst dient een ontwikkelplan te worden opgesteld. Een eerste offertetraject is door de stuurgroep gestopt vanwege de hoge kosten. In 2018 is opnieuw een offertetraject gestart voor de ontwikkeling voor een visie op de Maasheggen. Vanwege het feit dat Mook en Middelaar al een visie heeft, zijn Bergen en Gennep samen een offertetraject gestart met Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) om een inhaalslag te maken. De offerte van VNC voor het opstellen van een uitvoeringsstrategie bedraagt €35.850,-.</p> <p>Voor de uiteindelijke uitvoering van het project zijn ook middelen nodig. Deze zijn nu nog niet inzichtelijk, evenals de dekking daarvan.</p>
Termijn	<p>2018-2019: Opstellen ontwikkelplan. Offertetraject VNC vanuit Bergen en Gennep. Pm: realisatie.</p>
Betrokken partijen	Gemeenten Bergen, Gennep en Mook en Middelaar, provincie Limburg, Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat, Brabantse gemeenten, agrariërs, terrein beherende organisaties, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en Natuurrijk Limburg.
Gemeenschappelijkheid	Herstel en behoud van Maasheggen en daarmee creëren van een aantrekkelijk Maaslandschap, is, mede in relatie gezien tot grote ingrepen in het Maasdal als gevolg van maatregelen hoogwaterveiligheid, een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

2. Infrastructuur

Projectlijn 2: Infrastructuur	
Doel	<p>N271</p> <p>De N271 is van oudsher een belangrijke verbindingsweg tussen Venlo en Nijmegen. Door de komst van de A73 en A77 heeft de weg een regionale functie gekregen waarbij toerisme en recreatie een belangrijke rol speelt, maar de functie voor utilitair verkeer (waaronder industrie) niet vergeten moet worden. Bereikbaarheid, veiligheid en een gezamenlijke uitstraling zijn hierbij belangrijke thema's.</p> <p>Routestructuren</p> <p>Voor langzaam verkeer zijn routestructuren van vitaal belang als onderdeel van het toeristisch-recreatieve product. Zij leiden de bezoekers (inwoners en gasten) langs de mooie plekjes, vertellen de verhalen van een gebied en verbinden de toeristische ondernemers.</p> <p>De regio BGMM heeft al een divers aanbod aan routes. Er zijn echter ook diverse mogelijkheden om dit aanbod te versterken en meer in samenhang te brengen.</p> <p>Bij het doorontwikkelen van onze toeristisch-recreatieve routestructuren is aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betere aansluiting op wensen van de gebruikers; - Kwaliteitsverbetering waar nodig; - Invullen van witte vlekken; - De ontwikkeling en in onderlinge samenhang en - De ontsluiting op strategisch gekozen locaties (TOPs).
Wat ligt er al	<p>N271</p> <p>In Bergen, Gennep en Mook en Middelaar wordt, samen met de provincie, gewerkt aan de herstructurering van de N271. Hierbij wordt met name gekeken naar de verkeersveiligheid. Hoewel deze projecten niet binnen het uitvoeringsprogramma vallen, kan wel worden gekeken waar wij gebruik kunnen maken van deze projecten voor het uitvoeringsprogramma. Enkele ontwikkelingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bergen: kruispunten bij Afferden en Well - Gennep: herstructurering N271 Gennep tot Milsbeek - Mook en Middelaar: Herstructurering N271 Plasmolen <p>Routestructuren</p> <p>Er zijn al diverse mogelijkheden voor routegebonden recreatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fietsen: De regio is opgenomen in het landelijke fietsknooppuntennetwerk. Tevens loopt de LF3, De Maasroute, door onze regio. - Mountainbiken: Los van elkaar zijn er enkele mountainbikeroutes in de drie gemeenten. Deze zijn niet aan elkaar gekoppeld. - Wandelen: Gemeenten Bergen en Gennep hebben een wandelknooppuntennetwerk, Mook en Middelaar heeft diverse losse wandelroutes. Tevens loopt de LAW9-Pieterpad door de regio. - Ruiters en menners: Er zijn diverse ruiters- en menroutes door de regio. Deze zijn niet aan elkaar gekoppeld.

<p>Wat moet er nog gebeuren</p>	<p>N271 Binnen het gebiedsprogramma wordt gericht op het creëren van een gezamenlijke uitstraling van de N271. Hierbij kan gedacht worden aan bloemenlinten, opsieren van ingangen van dorpskernen, gezamenlijke banieren en gebiedsborden.</p> <p>Routestructuren Doorontwikkelen bestaande routes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fietsen: Ontwikkelingskansen liggen op het vlak van de ontwikkeling van de Internationale Maasfietsroute van bron tot monding en de aansluiting op het nieuwe fietsrouten netwerk aan de Duitse zijde. Tevens wordt gekeken naar het versterken van enkele fysieke fietsverbindingen. In het regionaal utilitair fietsnetwerk is met name het fietspad Bergen-Arcen een zwakke schakel (slechte staat). - Mountainbiken: In een groot deel van de omliggende gemeenten is het aanbod aan mountainbikeroutes zeer beperkt. Het aanbod in de regio BGMM valt hiermee op en biedt kansen voor versterking. Het verbinden van de bestaande mountainbikeroutes lijkt kansrijk. - Wandelen: Het bestaande wandelnetwerk kan versterkt worden door het invullen van nog bestaande witte vlekken in de wandelroutenetwerken: Hamert (gemeente Bergen) is in 2018 gerealiseerd, gemeente Mook en Middelaar gaat in 2019 aan de slag met een wandelnetwerk. - Ruiters en menners: Het huidige aanbod aan ruiters- en menpaden sluit niet op elkaar aan en een kwaliteitsslag is gewenst. Een kwalitatief ruiterroutenetwerk is het einddoel, aansluitend bij grensoverschrijdend project "Reiten 2.0", samen met Routebureau Noord- en Midden-Limburg. <p>Versterken beleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie project cultuurhistorie <p>Ontwikkelen TOP-netwerk Samenhang aanbrengen in routeaanbod, door het inrichten van een TOP-netwerk; een netwerk aan thematisch gekleurde startlocaties voor bezoekers aan ons gebied. Mogelijk wordt dit in samenwerking met gemeenten in de Regio Venlo uitgewerkt.</p>
<p>Financiën</p>	<p>De kosten zijn (deels) nog niet bekend. De kosten voor de fysieke bewegwijzering van de ruiters- en menroutes in de drie gemeenten, bedragen in het totaal €32.000,- voor 195 kilometer bewegwijzering. De kosten worden gedekt door het gezamenlijke budget van de Regiovisie BGMM.</p>
<p>Termijn</p>	<p>2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N271: Plan van Aanpak opstellen voor een gezamenlijke uitstraling en profilering en realiseren gebiedsborden. - Fietsen: Aansluiting op uitwerking internationale Maasfietsroute. - Wandelen: Realiseren wandelroutenetwerk Mook en Middelaar. - Mountainbike: Studie naar mogelijkheden regionaal mountainbikenetwerk. - Ruiternetwerk: Afronden interactief proces met gebruikers, aanbrengen bewegwijzering. - TOP-netwerk: Vervolg opstellen van samenhangend concept. Het

	<p>project wordt opgepakt binnen de regio Venlo, zodat het TOP-netwerk een groter gebied zal bestrijken.</p>
Betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten - Provincie Limburg - Routebureau Noord- en Midden-Limburg - Toeristisch-recreatief bedrijfsleven - Terreinbeherende organisaties - Recreanten/gebruikers
Gemeenschappelijkheid	<p>De N271 loopt als regionale weg door alle gemeenten. De recreant kent geen gemeentegrenzen, maar oriënteert zich op basis van product en beleving. Een regionaal samenhangend toeristisch-recreatief product geënt op onze unieke gebiedswaarden spreekt aan. Een kwalitatief netwerk aan recreatieve routes vormt hierbij de verbindende factor; het cement van het toeristisch-recreatieve product.</p>

3. Cultuurhistorie

Projectlijn 3: Cultuurhistorie	
Doel	De regio Bergen, Gennep, Mook en Middelaar kent een lange bewoningsgeschiedenis, die haar sporen in het landschap heeft nagelaten. Deze sporen zijn niet altijd even zichtbaar, maar spelen wel een belangrijke rol in identiteit van het gebied. Het landschap laat niet slechts resten uit één periode zien. Alle lagen en tijdsvlakken van de Nederlandse geschiedenis komen voorbij. Prehistorische grafheuvels naast achttiende- eeuwse ontginningen, het slagveld van de Mookerheide direct naast de oorlogsgraven uit de Tweede wereldoorlog. Het is van belang dat deze waarden worden beschermd en waar mogelijk meer beleefbaar worden gemaakt. Binnen de regio zijn diverse cultuurhistorische verenigingen en heemkundekringen bezig met het beleefbaar maken van deze cultuurhistorie. Door de kennis rondom cultuurhistorie te bundelen, willen we cultuurhistorische waarden inzetten voor de (recreatieve) beleving van het gebied.
Wat ligt er al	De cultuurhistorische hotspots zijn in beeld bij de drie gemeenten. Daarnaast zijn er binnen de drie gemeenten diverse cultuurhistorische verenigingen en heemkundekringen actief met het inventariseren van cultuurhistorische waarden. Deze waarden vormen een belangrijke basis voor het beleefbaar maken van het gebied. Deze inventarisatie zal plaatsvinden op basis van drie regionale thema's: <ul style="list-style-type: none"> - De 80-jarige oorlog - Tweede wereldoorlog - De Romeinen
Wat moet er nog gebeuren	Om de cultuurhistorische waarden uit het gebied in te zetten voor (recreatieve) beleving, is het noodzakelijk samen met stakeholders de relevante cultuurhistorische waarden te inventariseren. Door deze inventarisatie, wordt inzichtelijk welke cultuurhistorische waarden binnen de drie gemeenten op elkaar aansluiten. Met de gezamenlijke waarden als uitgangspunt, kan gewerkt worden aan het beleefbaar maken van deze cultuurhistorische waarden. Vervolgens kunnen de cultuurhistorische waarden zichtbaar worden gemaakt middels een app, routes en kunstobjecten in het landschap. Hierbij wordt aansluiting gezocht op bestaande routestructuren en wordt gekeken of het mogelijk is om aan te sluiten bij bestaande digitale systemen.
Financiën	Op dit moment wordt gewerkt aan een kunstroute die door de drie gemeenten loopt. De kosten voor het ontwerpen van een flyer met de fietsroute worden geschat op €10.000-€15.000. De gemeenten willen de cultuurhistorische verenigingen en heemkundekringen van de drie gemeenten in 2019 samenbrengen tijdens een bijeenkomst. De bijeenkomst heeft ten doel om gemeenschappelijke delers te ontdekken en vanuit dat startpunt projecten te ontwikkelen op de eerder genoemde drie regionale thema's. De kosten voor een avond worden geschat op €500 – €1.000. Het idee is om hier een structurele bijeenkomst van te maken, van twee of drie keer per jaar; afhankelijk van de behoefte. Daarnaast is er medio 2018 een initiatief gekomen van een burger met het

	<p>idee om een fietsroute langs plekken waar in de Tweede Wereldoorlog vliegtuigen zijn gecrasht aan te leggen met een monument bij het startpunt van de route. Dit plan is al nagenoeg volledig uitgewerkt en de subsidie bij de provincie in het kader van 75 jaar bevrijding is reeds aangevraagd. De totale kosten van dit project bedragen € 21.500,-. Indien de subsidie wordt toegekend, zal de helft van de kosten worden gedekt door de provincie Limburg. Gemeente Weeze draagt € 1.000,- bij. De overige € 9.750,- wordt vanuit de Regiovisie BGMM betaald.</p>
Termijn	<p>Om te komen tot een gezamenlijke aanpak op het gebied van cultuurhistorie worden de volgende stappen doorlopen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2019: Het specificeren van de kansen op het gebied van bovengenoemde thema's tijdens een bijeenkomst voor cultuurhistorische verenigingen en heemkundekringen uit de drie gemeenten. 2) Eind 2018 en 2019: Mogelijkheden voor het opnieuw uitbrengen van een flyer met een kunstroute door de drie gemeenten verkennen. In 2019 wordt het project uitgevoerd (vóór het toeristische seizoen). 3) De planning voor het project vliegtuigcrashes is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> - Voorbereidingen en plaatsing monument: januari 2019 – augustus 2019 - Realiseren recreatieve route: januari 2019 – augustus 2019 - Opening monument en route: oktober 2019 - Educatief programma voor basisscholen: oktober 2019 - mei 2020
Betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten - Cultuurhistorische verenigingen en heemkundekringen - Grondeigenaren - Provincie Limburg - Stichting Wells Archief en auteur Jacques Haumann voor het project vliegtuigcrashes
Gemeenschappelijkheid	<p>Het doel is om gezamenlijk het verhaal van de regio te vertellen aan inwoners en bezoekers. Gebaseerd op bovengenoemde thema's.</p>

4. Ondernemerschap

Projectlijn 4: Ondernemerschap	
Doel	Het stimuleren en ondersteunen van ondernemersinitiatieven.
Wat ligt er al	Er zijn verschillende initiatieven vanuit ondernemers (denk aan Smaakparels, Maasduinenpas, Plasmolenswater etc.). Om verschillende redenen komen deze initiatieven niet goed van de grond. In juni 2017 is er een ondernemersbijeenkomst georganiseerd door de regio. Inmiddels is er op 22 november 2018 een tweede ondernemersavond geweest.
Wat moet er nog gebeuren	Als regio willen we inzetten op verbinding; verbinding tussen ondernemers en verbinding tussen ondernemers en de gemeenten. In het kader van het uitvoeringsprogramma willen we drie keer per jaar ondernemersbijeenkomsten gaan organiseren (buiten het toeristische seizoen). Het idee is dat ondernemers elkaar activeren. Het zullen dus actieve bijeenkomsten worden waarbij ondernemers een proactieve rol krijgen. De eerste bijeenkomst zal in het teken van een brainstormsessie staan waar wordt gekeken hoe we het beste en op de meest rendabele manier kunnen verdergaan met de ondernemersbijeenkomsten. Ideeën die voortkomen uit deze bijeenkomsten (projecten) worden door de ondernemers verder uitgewerkt waarbij de gemeente indien gewenst kan ondersteunen. Door deze projecten terug te laten komen in de volgende ondernemersbijeenkomsten blijven ook andere ondernemers betrokken en kunnen zij zich indien gewenst aansluiten. Daarnaast worden ondernemers op de hoogte gehouden in de nieuwsbrief.
Financiën	De ondernemersbijeenkomsten zullen op wisselende locaties bij ondernemers plaatsvinden. Financiën liggen met name in procesgeld voor het organiseren van de bijeenkomsten. Daarnaast kan er op projectbasis gekeken worden of en hoe projecten worden ondersteund. Er zullen drie bijeenkomsten per jaar worden georganiseerd. Gemiddelde kosten per bijeenkomst worden geschat op €1.000,- Kosten voor deze actielijn (projecten buiten beschouwing gelaten) zijn €3.000,- per jaar.
Termijn	De eerste bijeenkomst is geweest op 22 november 2018. De tweede bijeenkomst wordt gepland voor de start van het toeristisch seizoen, rond maart 2019.
Betrokken partijen	Deelnemende gemeenten en ondernemers in de toeristisch-recreatieve sector. Per bijeenkomst worden drie ondernemers (uit elke gemeente één) gevraagd om mee te denken over de opzet van de bijeenkomst.
Gemeenschappelijkheid	Het gezamenlijke doel om de regio te versterken, ondernemers te verbinden en projecten van de grond te krijgen.